رهبری و دغدغه‌های دقیق محیط زیستی

مهدی برازنده

رهبر معظم انقلاب اسلامی بنا به سنت هر ساله، همزمان با فرارسیدن روز درختکاری و هفته منابع طبیعی (۱۵ تا ۲۲ اسفندماه) اقدام به کاشت یک یا چند اصله نهال درخت می‌کنند. ایشان طی سال‌های اخیر، پس از کاشت درخت، تذکرات و مطالباتی مهم برای حفظ منابع طبیعی، توجه به مسائل و ضروریات محیط زیستی علی‌الخصوص توجه به حفظ جنگل‌ها، پرهیز از گسترش شهرها، تخریب فضای سبز کلانشهرها و مواردی از این دست خطاب به مردم و مسئولان کشور بیان کرده‌اند.

رهبر انقلاب در این سال‌ها پس از کاشت نهال به مناسبت روز درختکاری، خطاب به مردم و مسئولان کشور حدود ۱۰ مرتبه درباره قطع درختان و تعرض به جنگل‌های کشور هشدار داده‌اند که نشان از اهمیت این موضوع و لزوم اقدام جدی مسئولان نسبت به حفظ جنگل‌ها و مراتع کشور دارد. ایشان همچنین بارها نسبت به گسترش بی‌رویه بافت کلانشهرها و تخریب محیط زیست در شهرهای کشور به بهانه ساخت و ساز هشدار داده‌اند. از دیگر موضوعاتی که رهبر انقلاب در روز درختکاری بر آن تاکید داشتند، مسئله ریزگردها و گرد و غبار در کشور بوده است که طی چهار سال در بیانات خود همزمان با فرارسیدن هفته منابع طبیعی و روز درختکاری مطرح کرده‌اند.

علاوه‌بر موارد فوق، معظم‌له در بیاناتشان بر مواردی همچون وجود خلاهای قانونی برای حفظ جنگل‌ها، لزوم فرهنگ‌سازی کاشت درخت به عنوان وظیفه شرعی و انقلابی افراد، توجه به خاک و فرسایش خاک، رسیدگی به وضعیت آلودگی هوا در شهرهای کشور و عدم استفاده از ظرفیت‌های طبیعی و بالقوه کشور همچون تنوع گیاهان و منابع طبیعی در ایران تاکید کرده‌اند که در گزارش زیر بخشی از تذکرات ایشان را بازخوانی می‌کنیم. امید است تاکیدات مهم و دقیق رهبر انقلاب در حوزه محیط زیست نشان از دغدغه‌های ایشان در این بخش با وجود مشغله‌های فراوان در مسئولیت رهبری جامعه است و قطعاً مرور این نکات می‌تواند انگیزه حفاظت بیشتر و بهتر از مسائل محیط زیستی کشورمان را بین مسئولان ذی ربط و مردم تقویت کرده و از بیانات و توصیه‌های ایشان بهره‌برداری مفید و کافی به عمل آید.

***

هشدار درباره قطع درختان و تعرض به جنگل‌های کشور

الف) لزوم قطع ید متصرفین جنگل‌ها

رهبر عظیم‌الشان انقلاب اسلامی در ۱۸ اسفندماه سال ۱۳۸۸ به مناسبت فرارسیدن روز درختکاری و هفته منابع طبیعی با کاشت دو اصله نهال درخت، خطاب به مردم و مسئولان فرمودند: «فرض بفرمائید که از این طرف یک درخت ما بکاریم، چندین درخت دیگری بکارد، هزاران درخت مردم بکارند؛ این کار بسیار خوبی است، اما در مقابل آن اگر چنانچه موجودیِ گیاه کشور، موجودیِ درخت کشور-که یک ثروت عظیم باستانی است که برای ما مانده-مورد تطاول قرار بگیرد، این خسارت است. مراتع ما، جنگل‌های ما، ذخائر عظیم حیاتی ما هستند. از جنگل باید کشور برای همه چیزش بهره ببرد. اگر چنانچه عاقلانه و درست از مرتع و جنگل استفاده بشود، هیچ وقت تمام نمی‌شود.»

ایشان ادامه دادند: «متأسفانه سال‌هاست که اینجور نیست؛ یعنی افرادی که اهل سوءاستفاده‌اند، از جنگل‌های ما و از مراتع ما سوءاستفاده کردند و تصرف کردند، تعرض کردند، غصب کردند. آن چیزی که من می‌خواهم تأکید کنم، هم به وزارت کشاورزی و منابع طبیعی، هم به محیط زیست و هم به همه کسانی که دست‌اندرکار هستند، این است که مراقبت کنید این دائره غصب و تصرفِ نابجا و غلط توسعه پیدا نکند و جلویش گرفته شود. متصرفین را قطع ید کنید.»

ب)روی تخریب جنگل‌ها حساس باشید

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در ۱۷ اسفند ۱۳۸۹ بر خلاف سنت هرساله که در محل بیتشان اقدام به کاشت نهال درخت می‌کردند، این بار در مراسم افتتاح بوستان بزرگ ولایت و در حضور برخی از مسئولان این سنت حسنه را اجرا کردند و در تشریح علت این اقدام بیان داشتند: «خوشبختانه احساس می‌شود که در کشور میل به سمت اهتمام به مسئله گل و گیاه و وضعیت بوستان‌ها و استفاده از این جهت در سالم‌سازی محیط زیست، تقویت می‌شود؛ ما از این خرسندیم. به خصوص آن چیزی که بنده را تشویق کرد که امروز در این جلسه با حضور شما دوستان شرکت کنم، این بود که اینجا متعلق به بخش کم‌برخوردارترِ از شهر تهران است؛ بخش محروم تهران. وجود یک چنین بوستانی، یک چنین امکانی در این بخش از تهران، به نظر فرصت بسیار خوب و مغتنمی است. ایشان سپس در لزوم حفظ جنگل‌ها در کشور افزودند: «روی مسئله تخریب جنگل‌ها حساس باشید. فشار به جنگل‌ها زیاد است. جنگل‌ها را باید حفظ کرد. منابع طبیعی و مراتع را باید حفظ کرد.»

ج)مراقب باشیم درختانی که می‌کاریم حفظ شوند

رهبر انقلاب در ۱۵ اسفندماه سال ۱۳۹۰ نیز با کاشت یک اصل نهال و تاکید بر اینکه روز درختکاری در کشور معمول و باب شده و یکی از روزهای پربرکت در جمهوری اسلامی است، خاطرنشان کردند: «خب، حالا ما مثلاً یکی دوتا درخت می‌کاریم، مردم هم در سطح شهر و در سطح کشور مبالغ زیادی درخت می‌کارند؛ اما باید مراقب باشیم که درخت‌هایی را که موجود است، حفظ کنیم؛ یکی از کارهای مهم این است. انسان متأسفانه گاهی می‌بیند که به آنچه داریم، بی‌توجهی می‌شود؛ درخت‌ها را قطع می‌کنند، باغ‌ها را خراب می‌کنند. ان‌شاءالله بایستی این مسائل مورد توجه قرار بگیرد. امیدواریم که سبزه و گیاه و نشاط و رویش در کشور ما و بین مردم ما روزافزون باشد.»

د)حق ندارید تخریب کنید!

معظم‌له همچنین در دیدار با جمعی از مسئولان و فعالان محیط زیست، منابع طبیعی و فضای سبز در ۱۷ اسفندماه ۱۳۹۳ به‌طور جدی هشدار دادند: «حق ندارید تخریب کنید؛ نه باغ و بوستان را، نه جنگل را، نه مرتع و دشت را، نه کویر را؛ همه آنها متعلّق به انسان‌ها است؛ بایستی از این‌ها بهره ببرید.»

رهبر انقلاب در این جلسه تاکید داشتند: «این جنگل‌های ما و مراتع ما، هم ریه‌های تنفّسی شهرها و محیط‌های زندگی‌اند، هم نگهبان خاک‌اند و خاک را که این‌همه درباره اهمّیّت‌اش گفتیم، حفظ می‌کنند؛ این جنگل‌ها را باید حفظ کرد. متأسفانه در بخش‌های مختلف کشور، این جنگل‌های متراکم و انبوه شمال کشور بعضاً مورد چپاول و غارت و بعضاً آخر مورد بی‌توجّهی و بی‌اهتمامی قرار می‌گیرد. من تأکید می‌کنم اجازه ندهید به این جنگل‌ها دست‌درازی بشود».

هـ)تهاجم به جنگل و باغ‌ها خلاف مصلحت است

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به رسم هرسال، در ۱۸ اسفند سال ۱۳۹۴ نیز با کاشت درخت در بیتشان در تشریح حفظ جنگل‌ها و درختان در طبیعت تاکید کردند: «اینکه مثلاً بنده یک نهال اینجا غرس کنم و مثلاً چند هزار نهال غرس بشود، {امّا} از آن طرف به جنگل‌های ما تهاجم بشود یا به باغ‌های قدیمی ما تهاجم بشود، این خلاف مصلحت است. من می‌شنوم گاهی اوقات که این گونه‌های قدیمی بومی اصیل ایرانی که در جنگل‌های ما بوده، به تدریج دارد کم می‌شود؛ بیم این هست که بعضی از این گونه‌های اصیل ایرانی جنگل‌های ما اصلاً از بین بروند؛ لذاست که بایست حفاظت کرد، حراست کرد.»

و)جلوگیری از سوءاستفاده سودجویان از جنگل‌ها

رهبر معظم انقلاب در ۱۸ اسفند سال ۱۳۹۵ با کاشت نهال‌های سیب و گیلاس، بار دیگر بر اهمیت حفظ جنگل‌های کشور تاکید کردند و افزودند: «آن‌طوری که به من گزارش دادند، شنیدم جنگل‌های ایران-به خصوص جنگل‌های شمال- جزو کمیاب‌ترین نوع جنگل‌های دنیا است؛ امروز در بسیاری از کشورهای دنیا که جنگل دارند، جنگل از این نوعی-که ما در شمال از آن برخوردار هستیم- وجود ندارد؛ خب، این‌ها را باید حفظ کرد، این‌ها خیلی با ارزش است. یک عدّه سوداگر و دنبال سود مادّی، فکر منافع ملّی را نمی‌کنند، به جان این مراتع یا جنگل‌ها یا بقیّه ثروت‌های طبیعیِ این‌چنینی می‌افتند و [فقط] سود خودشان را در نظر می‌گیرند.»

ز)لزوم پیشگیری از حوادث طبیعی که باعث آتش‌سوزی جنگل‌ها می‌شوند

حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای سال گذشته نیز پس از کاشت درخت در محوطه بیت رهبری بیان کردند: «جنگل‌ها گاهی به خاطر حوادث طبیعی مثلاً آتش می‌گیرند که این‌ها قابل پیشگیری است؛ هم [برای] جنگل‌ها، هم تالاب‌ها، هم دریاچه‌ها این بلاهای طبیعی وجود دارد، امّا قابل پیشگیری است؛ از این‌ها بایستی پیشگیری بشود که این به عهده مسئولین است و اگر نکنند، واقعاً در این مسئله تقصیر کرده‌اند. بنابراین امروز که روز درختکاری در نظر گرفته شده، روز مهمّی است؛ خوب است که همه در کشور، امروز و همیشه به مسئله محیط زیست و فضای سبز اهمیت بدهند.»

انتقاد از گسترش کلانشهرها و تخریب فضای سبز شهرها به بهانه ساخت و ساز

الف)نگذارید تهران بیش از این بزرگ شود

از دیگر موضوعات پرتکراری که رهبر انقلاب به مناسبت هفته منابع طبیعی روی آن دست گذاشته‌اند، موضوع تخریب فضای سبز شهرهای کشور به بهانه ساخت و ساز ساختمان‌ها بوده است. ایشان در ۱۷ اسفند سال ۱۳۸۹ در این رابطه فرمودند: «من گاهی به ارتفاعات می‌روم، از آنجا نگاه می‌کنم، می‌بینم چه اتفاقی دارد می‌افتد. بارها هم به شهردارهای مختلف این مطلب را گفتم. البته فقط کار شهرداری نیست؛ مجموعه‌های مرتبط با شهرسازی، مجموعه‌های مرتبط با مراتع، همه باید همکاری کنند. نگذارید تهران بیش از این بزرگ شود، نگذارید به زمین‌های جنوب البرز این‌قدر تعرض شود؛ جلوی این‌ها را بگیرید. یک عده‌ای هستند که فقط دنبال پولند، مسئله‌شان مسئله پول است؛ دیگر نگاه نمی‌کنند که حالا اینجایی که آنها دارند برای پول تخریب می‌کنند، تصرف می‌کنند، به چه قیمتی برای کشور، برای مردم، برای شهر تهران تمام خواهد شد.»

ایشان خاطرنشان کردند: «در عین حال هنوز فضای سبز تهران کم است. شما از بالا که این‌جا را نگاه می‌کنید، می‌بینید تهران یک شهر متراکمی است. بیش از این‌ها بایستی اینجا باز شود و این شهر فضای تنفسی پیدا کند. مراقب باشید جاهایی که در مناطق گوناگون شهر در اختیارتان هست، این‌ها در خدمت فضای سبز قرار بگیرد.»

معظم‌له که در بوستان ولایت اقدام به کاشت نهال درخت کرده بودند، در اثنای سخنان خود در این مراسم تاکید کردند: «آقایان مسئولین دولتی اینجا حضور دارند؛ من جداً از این طرح باغشهرها نگرانم. آقای رئیس‌جمهور هم چندبار با من مطرح کردند، به ایشان هم گفتم. من نمی‌دانم چه پیش می‌آید، سوءاستفاده‌چی‌ها چه کار خواهند کرد. با این دید نگاه کنید که راه را باز نکنید. یک عده‌ای سوءاستفاده‌چی‌اند. هرجا که برای یک کار عام‌المنفعه‌ای در نظر گرفته می‌شود - همین آمارهائی که آقای شهردار محترم دادند-من می‌دانم و مطمئنم که یک عده‌ای نشسته‌اند و کمین گرفته‌اند ببینند چطور می‌توانند این طعمه را بربایند. جنگل‌های اطراف شهر هست، زمین‌های جنگلی و مناطق جنگلی هست- که خب، اینها با زحمت زیاد و در طول سالیان زیاد به وجود آمده - نگاه‌شان به این‌هاست.»

ب)تبدیل شدن سبزی به سیمان و آهن مصیبتی برای شهرهاست

رهبر معظم انقلاب در روز درختکاری سال ۱۳۹۱ پس از کاشت درخت در محوطه بیت با انتقاد از قطع درختان و گسترش تخریب جنگل‌های پیرامون شهرهای کشور فرمودند: «من گلایه‌ای که باید بکنم از مجموع مسئولینِ مسئله درخت و درختکاری و جنگل و این چیزها، این است که ما اینجا دانه دانه درخت می‌کاریم، اما صدها صدها و هزارها هزارها درخت در جاهائی که نباید قطع شود، بی‌جهت قطع می‌شود؛ این خیلی اشکال بزرگی است که وجود دارد. علاوه‌بر اینکه آبادی‌ها و سبزی‌های اطراف شهرهای بزرگ به غلط و به غصب در اختیار افرادی قرار گرفت که می‌خواستند از زمین سوءاستفاده کنند و هنوز هم دارند می‌کنند، و سبزی تبدیل شد به سیمان و آهن و این‌ها- که این یک مصیبتی برای شهرهاست- مجموعه جنگلی کشور هم مورد تهدید جدی قرار داشت و قرار دارد؛ که باید جداً از آن جلوگیری شود. این، هم وظیفه دولت است، هم وظیفه مجلس است، هم وظیفه شهرداری‌هاست، هم وظیفه قوه قضائیه است؛ هر کدام به نحوی باید جلوی پیشرفت این حرکت غلطی را که امروز متأسفانه در کشور ما وجود دارد، بگیرند.»

ج) با متخلفان برخورد نشود، دامنه‌های البرز را آهن و سیمان فرامی‌گیرد

رهبر انقلاب همچنین در تاریخ ۱۴ اسفند سال ۱۳۹۲ همزمان با آغاز هفته منابع طبیعی پس از کاشت درخت خطاب به مردم و مسئولان کشور فرمودند: «ما از مردم خواهش می‌کنیم که درخت را پاس بدارند و فضای سبز را اهمیت بدهند. «هر ایرانی یک درخت» که گفته می‌شود و در زبان‌ها هست، شعار خوبی است؛ سعی کنند در این ایّام- که ایّام درختکاری و فصل درختکاری است- هرچه می‌توانند [کاشت درخت را] افزایش بدهند. و جلو دست تطاولی که دراز می‌شود گاهی به فضاهای سبز را، هم مردم و هم مسئولان بالخصوص بگیرند و نگذارند؛ چه جنگل‌های ما، چه مراتع ما و چه فضاهای سبز شهری و آنچه که حول‌وحوش شهر هست؛ والّا اگر چنانچه شماها با قوّت و قدرت برخورد نکنید، این دامنه‌های البرز که در تهران ملاحظه می‌کنید، تا آن بالابالاهای آن آهن و سیمان خواهد شد؛ یعنی همین‌طور کسانی سوءاستفاده می‌کنند.»

د)زمین‌خواری تبدیل به کوه‌خواری شده است!

ایشان در دیدار با مسئولان و فعالان محیط زیست، منابع طبیعی و فضای سبز کشور در ۱۷ اسفندماه سال ۱۳۹۳ با انتقاد از گسترش کلانشهر تهران و تخریب محیط زیست طبیعی پایتخت تذکر دادند: «بحث زمین‌خواری، یواش‌یواش شده کوه‌خواری! بنده گاهی که می‌روم ارتفاعات شمال تهران و نگاه می‌کنم، انسان واقعاً خیلی متأسف می‌شود. بارها من در دیدار با مسئولین شهری و مسئولین دولتی و مانند اینها این مسائل را در میان گذاشته‌ام. نباید اجازه داد که منبع شرب تهران مورد تعرض قرار بگیرد؛ منبع هوا و تنفس تهران مورد تعرض قرار بگیرد؛ منابع زندگی در تهران- پایتخت کشور و مرکز دولت اسلامی- مورد تعرض یک عده‌ای قرار بگیرد؛ با اینها باید برخورد کنید.»

هـ)مسئولین مانع از بین رفتن درختان موجود در شهرها شوند

اهمیت فضای سبز و درختان موجود در شهرها در نظر رهبر معظم انقلاب به‌اندازه‌ای است که ایشان ۱۵ اسفند ۹۶ همزمان با روز درختکاری مطابق با سنوات قبل، پس از کاشت درخت در این مورد گفتند: «یکی از کارهایی که مسئولین حتماً باید به آن توجه کنند، عبارت است از اینکه مانع از بین رفتنِ درختانِ موجودِ در شهرها بشوند. در شهر تهران باغستان‌هایی وجود دارد، خانه‌های بزرگ یا باغ‌هایی در داخل شهر هست که صاحبان آنها یا دیگران، چشم به آنها دوخته‌اند که آنها را از بین ببرند؛ درخت را از بین ببرند برای اینکه از زمین به یک نحوی استفاده کنند؛ باید به شدت مراقبت بشود و جلوِ این کار-که ضربه به زندگی شهری و آسایش شهری است- گرفته بشود.»

و)انتقاد از نابودی مراکز پُردرخت کشور به دلیل احداث ساختمان

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در ۱۵ اسفندماه سال ۱۳۹۷ پس از کاشت دو نهال درخت مثمر در محوطه بیت رهبری در تقبیح چندباره از بین رفتن درختان در شهرهای کشور فرمودند: «گاهی شنیده می‌شود که مراکز پُردرختی را به‌خاطر احداث ساختمان و امثال اینها دچار آسیب می‌کنند، درخت‌ها را از بین می‌برند؛ دستگاه‌های مسئول کشور جداً باید در مقابل این بایستند و نگذارند. همچنان‌که گاهی شنیده می‌شود در مورد غرس برخی از نهال‌های مضر در بعضی از نقاط کشور بی‌توجهی می‌شود؛ به این مسئله خیلی باید اهمیت داده بشود. شنیدیم در بعضی از مراکز کشور به‌خاطر جلوگیری از پیشرفت صحرا و بیابان‌زایی، برخی از نهال‌ها و اصله‌هایی که مناسب نیست و مضر است، کاشته می‌شود! خیلی ضروری است که دستگاه‌های مسئول مراقبت کنند که چنین اتفاقی نیفتد.»

مسئله ریزگردها و گرد و غبار در کشور

الف)هشدار نسبت به گزارش‌های مربوط به ریزگردها و گردوغبار در کشور

از جمله تذکرات پرتکرار رهبر معظم انقلاب به مناسبت روز درختکاری در هفته‌های منتهی به سال نو، تذکرات ایشان در حوزه «ریزگردها» و وقوع «گرد و غبار» در برخی نقاط کشور است. ایشان در ۱۴ اسفند سال ۱۳۹۲ در این رابطه خاطرنشان کردند: «قضیه ریزگردها و غبارهایی که می‌آید داخل کشور-که آقای وزیر کشاورزی چند روز قبل از این به من گزارشی از این مسئله و زیان‌هایی که دارد، می‌دادند-واقعاً مسئله بسیار مهمّی است؛ و جا دارد که به صورت کلان، همه مسئولین کشور و همه بخش‌های مختلف دولت هماهنگی کنند، همکاری کنند، برای اینکه جلوی این آسیب را بگیرند؛ آسیب‌های بزرگی را به کشور وارد می‌کند. ما از مردم در این جلسه با حضور شما دوستان شرکت کنم، این بود که اینجا متعلق به بخش کم‌برخوردارترِ از شهر تهران است؛ بخش محروم تهران. وجود یک چنین بوستانی، یک چنین امکانی در این بخش از تهران، به نظر فرصت بسیار خوب و مغتنمی است. ایشان سپس در لزوم حفظ جنگل‌ها در کشور افزودند: «روی مسئله تخریب جنگل‌ها حساس باشید. فشار به جنگل‌ها زیاد است. جنگل‌ها را باید حفظ کرد. منابع طبیعی و مراتع را باید حفظ کرد.»

> **قضیه ریزگردها و غبارهایی که می‌آید داخل کشور واقعاً مسئله بسیار مهمّی است؛ و جا دارد که به صورت کلان، همه مسئولین کشور و همه بخش‌های مختلف دولت هماهنگی کنند، همکاری کنند، برای اینکه جلوی این آسیب را بگیرند؛ آسیب‌های بزرگی را به کشور وارد می‌کند...بسیاری از این عوارضی که در مورد هوا و ریزگردها و عدم سلامت هواهای شهرها و بقیه چیزها داریم، ناشی از کمبودهای گیاهی است؛ پوشش گیاهی می‌تواند به کشور خیلی کمک کند.**

> **رهبر انقلاب: «روی مسئله تخریب جنگل‌ها حساس باشید. فشار به جنگل‌ها زیاد است. جنگل‌ها را باید حفظ کرد. منابع طبیعی و مراتع را باید حفظ کرد...من گلایه‌ای که باید بکنم از مجموع مسئولینِ مسئله درخت و درختکاری و جنگل و این چیزها، این است که ما اینجا دانه دانه درخت می‌کاریم، اما صدها صدها و هزارها هزارها درخت در جاهایی که نباید قطع شود، بی‌جهت قطع می‌شود؛ این خیلی اشکال بزرگی است که وجود دارد.»**

«مسئله و مشکل پدیده غبار که دیروز در خوزستان، امروز در کرمان و ممکن است فردا در یک نقطه دیگر زندگی مردم را مشکل بکند، باید علاج بشود.»

ج)ایجاد گردوغبار ناشی از کمبود پوشش گیاهی است

رهبر انقلاب در ۱۸ اسفندماه سال ۱۳۹۵ پس از کاشت دو اصله نهال میوه ضمن انتقاد از وضعیتی که پدیده گرد و غبار و ریزگردها در برخی نقاط کشور رقم زده است، توصیه کردند: «بسیاری از این عوارضی که در مورد هوا و ریزگردها و عدم سلامت هواهای شهرها و بقیّه چیزها داریم، ناشی از کمبودهای گیاهی است؛ پوشش گیاهی می‌تواند به کشور خیلی کمک کند.»

د)اهمیت به آبخیزداری و جلوگیری از مشکل مربوط به ریزگردها

ایشان همچنین در روز درختکاری سال ۱۳۹۶ فرمودند: «یکی از کارهای مهم لازم در زمینه کاشت درخت و فضای سبز، مسئله آبخیزداری است. اگر چنانچه آبخیزداری را دستگاه‌های مربوط جدّی بگیرند و اهمیت بدهند-چه آنچه مربوط به وزارت کشاورزی است، چه آنچه مربوط به وزارت نیرو است- هم جلوِ سیلاب‌های بی‌مورد گرفته می‌شود، هم جلوِ ریزگردها گرفته می‌شود و هم بقیّه فواید گیاهان و درخت بر آن مترتّب می‌شود. در این آبخیزداری هم اگر بتوانند درختان میوه‌دار را در مراکز آبخیزداری غرس کنند، شاید منافعش بیشتر باشد؛ البتّه تشخیص این [امر] با متخصّصین است که آنها بایستی نظر بدهند.»

خلأهای قانونی و لزوم فرهنگ‌سازی

الف)جای خالی قوانین برای حفظ جنگل‌ها

از دیگر موضوعات پرتکرار مورد توجه رهبر انقلاب در روز درختکاری، لزوم «تدوین قوانین برای حفظ جنگل‌ها در محیط طبیعی کشور» و «فرهنگ‌سازی» درباره این موضوع است. ایشان در ۱۵ اسفند سال ۱۳۹۱ در این رابطه خاطرنشان کردند: «ما برای حفظ جنگل‌ها قوانینی لازم داریم-این قوانین جایش خالی است-و یک اراده قوی و عزم راسخی لازم داریم برای جلوگیری از تصرف زمین‌های اطراف شهرهای بزرگ، که افرادی آنها را می‌گیرند و تبدیل می‌کنند به ساختمان، به آپارتمان‌های بلندمرتبه.»

> **یکی از کارهای مهم لازم در زمینه کاشت درخت و فضای سبز، مسئله آبخیزداری است. اگر چنانچه آبخیزداری را دستگاه‌های مربوط جدی بگیرند و اهمیت بدهند هم جلوی سیلاب‌های بی‌مورد گرفته می‌شود هم جلوی ریزگردها گرفته می‌شود و هم بقیه فواید گیاهان و درخت بر آن مترتّب می‌شود.**

ب)تخریب محیط زیست باید جرم محسوب شود

ایشان در ۱۷ اسفندماه سال ۱۳۹۳ در جمع مسئولان و فعالان محیط زیست کشور گفتند: «بایستی تخریب محیط زیست جرم محسوب بشود؛ به‌عنوان جرم بایستی تعقیب بشود. پالایش و بازنگری قوانین [تخریب محیط زیست] موجود، تقویت نظارت‌های بی‌اغماض- نظارت انجام بگیرد، هیچ‌گونه اغماضی هم در این نظارت‌ها صورت نگیرد و رؤسای دستگاه‌ها شخصاً نظارت کنند-و شاید از جهتی از همه مهم‌تر، فرهنگ‌سازی است؛ فرهنگ‌سازی؛ مردم بدانند که اهمّیّت حفظ محیط زیست چقدر است.»

رهبر انقلاب در تبیین اهمیت فرهنگ‌سازی حفظ محیط زیست در این جلسه خاطرنشان کردند: «{فرهنگ سازی حفظ محیط زیست} را از دبستان باید شروع کنیم، در کتاب‌های درسی؛ باید بچّه‌های ما اهمیت مرتع و جنگل و هوا و آب و خاک و دریا و مانند اینها را از کودکی بفهمند و روی آن حساس باشند. حفظ حریم محیط زیست باید جزئی از فرهنگ عمومی بشود.»

ج)تبدیل اهمیت دادن به درخت و پوشش گیاهی به یک فرهنگ عمومی

ایشان با تاکید بر لزوم فرهنگ‌سازی کردن حفظ محیط زیست، در روز درختکاری سال ۱۳۹۷ فرمودند: «این درختکاریِ ما-که مثلاً دو اصله درخت ثمربخش را، دو اصله درخت میوه را در اینجا غرس می‌کنیم- به‌عنوان یک نماد است. ما می‌خواهیم که غرس درخت، حفظ درخت و اهمیت دادن به درخت و گیاه و پوشش گیاهی، در کشور به‌صورت یک عرف عمومی و یک فرهنگ عمومی دربیاید.»

اهمیت خاک، رسیدگی به آلودگی هوا و استفاده از منابع محیط زیستی

الف)قضیه خاک از قضیه آب مهم‌تر است

علاوه‌بر موارد ذکر شده، رهبر انقلاب در سالیان گذشته بر یکسری موضوعات محیط زیستی دیگر همچون خاک، مسئله آلودگی هوا، ضرورت استفاده از ظرفیت غنی منابع محیط زیستی و مواردی دیگر تاکید داشتند. ایشان در ۱۷ اسفندماه ۱۳۹۳ خاطرنشان کردند: «قضیّه خاک از قضیّه آب مهم‌تر است؛ ما مشکل آب هم داریم، مشکل بزرگی هم هست، لکن برای تهیّه آب راه‌های فراوانی وجود دارد؛ برای تهیّه خاک حاصلخیز این راه‌ها دیگر وجود ندارد. یعنی بی‌توجّهی به مبانی حفظ محیط زیست، گاهی اوقات یک چنین مشکلاتی را به‌وجود می‌آورد؛ آسیبی که وارد می‌شود، آسیبی نیست که بشود {جبران کرد.} سه عنصر اساسی در محیط زیست هست که اینها را بایستی مورد توجّه قرار داد: هوا، آب، خاک. همه همّت را باید [روی اینها] گذاشت.»

ایشان همچنین در بیان اهمیت توجه به فرسایش خاک در این جلسه تذکر دادند: «فرض بفرمایید فرسایش خاک در کشور بر اثر سهل‌انگاری‌ها و بدعمل‌کردن‌ها و ندانم‌کاری‌ها؛ فرسایش خاک چیزی نیست که بعد بشود به‌آسانی جبرانش کرد. قضیّه خاک از قضیّه آب مهم‌تر است.»

ب)آلودگی هوا در تهران و کلانشهرهای کشور از مسائل مهم محیط زیستی

از دیگر موضوعات مورد تاکید رهبر معظم انقلاب طی سالیان گذشته در روز درختکاری و آغاز هفته گرامیداشت منابع طبیعی، موضوع آلودگی هوا در شهرهای بزرگ کشور است. ایشان در ۱۷ اسفند سال ۱۳۹۳ در دیدار با مسئولان و فعالان محیط زیست کشور در تشریح این مسئله فرمودند: «جزو مسائل مهمّ زیست محیطیِ امروز ما در کشور، مسئله آلودگی هوا در شهرهای بزرگ کشور است؛ در تهران و کلان‌شهرهای کشور؛ خب، مسئله مهمّی است، این را می‌شود پیشگیری کرد، می‌شود هم علاج کرد. فلان کشور یک پنجم خاک ما وسعت دارد، دو برابر ما جمعیّت دارد، مشکل آلودگی هوا را حل کرده؛ پس می‌شود [حل] کرد. بنابراین این کار ممکن است؛ ما هم می‌توانیم حل کنیم.»

ج)لزوم استفاده از ظرفیت غنی منابع طبیعی کشور

استفاده از ظرفیت غنی منابع طبیعی و خدادادی همچون انواع گیاهان و درختان منحصر به فرد در کشور، از دیگر سفارش‌های رهبر انقلاب خطاب به مسئولان و مردم در روز درختکاری است. ایشان در ۱۸ اسفندماه سال ۱۳۹۵ پس از کاشت دو اصل نهال سیب و گیلاس فرمودند: «درخت میوه‌دار، این امتیاز را هم دارد که میوه لذیذِ مخصوص ایران را به مردم می‌دهد. میوه ما-انواع میوه‌های ما که خیلی هم متنوّع است- با امثال خودش در کشورهای دیگر تفاوت دارد؛ آن‌طور که برای من نقل کردند، میوه‌های ما شیرین‌تر، خوش‌طعم‌تر، آبدارتر و مطلوب‌تر است؛ گرچه حالا شنیدم که متأسفانه میوه هم وارد می‌شود؛ جزو کارهای غلط، وارد کردن میوه است که جز در موارد ضرورت و در حدّ ضرورت، مسئولین بایستی جلوی این کار را بگیرند.»

ایشان در تشریح امکانات و ظرفیت مطلوب منابع طبیعی در تهران و شهرستان‌های کشور خاطرنشان کردند: «در اطراف شهر بزرگ تهران، سبزه‌گاه‌هایی داریم که در آنها انواع و اقسام گیاهان دارویی وجود دارد؛ تنوّع گیاهان دارویی در کشور ما خیلی زیاد است؛ در بعضی از استان‌ها، تعداد گیاهان دارویی خیلی بالا است؛ در همین تهران، در این درّه‌های طرف شرق تهران، در زیر این کوه‌هایی که البرز کوچک یا البرز صغیر نامیده می‌شود، آن‌طوری که متخصّصین تشخیص دادند و بیان کردند، گیاهان دارویی خیلی زیاد است.»

اکنون با عنایت به بیانات پربرکت، دقیق و راه گشای رهبر عظیم‌الشأن انقلاب اسلامی، در ایام موسوم به درختکاری و هفته منابع طبیعی (۱۵ تا ۲۲ اسفندماه) در سال‌های مختلف، ضمن بررسی چرایی کم توجهی و مطالبه علت عمل نشدن کامل به این رهنمودهای مهم توسط مسئولان، می‌توان با تدوین برنامه‌های جدی و فوری توسط مسئولین ذی ربط نسبت به حفاظت و استفاده از منابع طبیعی و محیط زیستی گام برداشت. در همین راستا مردم نیز باید خود را نسبت به حفظ، نگهداشت و کاشت گیاهان و خصوصاً درختان، مسئول بدارند تا به این نحو قدردان و شکرگزار نعمات الهی که به انسان‌ها ارزانی نموده، باشیم.

حفاظت از حیات وحش و لزوم توسعه انرژی های پاک

گفتنی است، رهبر معظم انقلاب اسلامی، امسال نیز به مناسبت روز درختکاری و هفته منابع طبیعی، دو اصله نهال میوه کاشتند و ضمن دینی و انقلابی خواندن کاشت درخت، مجدداً بر لزوم حفاظت از جنگل‌ها، آب و خاک و همچنین جلوگیری از تبدیل زمین های کشاورزی، به دو موضوع «حفاظت از حیات وحش» و «لزوم توسعه انرژی های پاک» تاکید کردند.

حضرت آیت الله خامنه ای در این مراسم درباره اهمیت حفاظت از حیات وحش فرمودند: «در اسلام، شکار فقط در صورت نیاز به تغذیه مجاز است و در غیر این صورت، غیرمجاز و خلاف است و حتی سفر شکار سفر حرام شمرده شده است، بنابراین باید جلوگیری از شکار غیرقانونی را جدی گرفت و به موضوع حفظ حیات وحش اهتمام داشت.»

ایشان همچنین با تاکید بر لزوم توسعه انرژی های پاک خاطرنشان کردند: «توسعه انرژی‌های غیر فسیلی مانند انرژی هسته‌ای که استفاده از آن در دنیا روزافزون است و کشورهای منطقه ما نیز در حال حرکت به سمت آن هستند و نیز انرژی‌های بادی و خورشیدی، باید جدی گرفته شود.»